

Mély

OBERCZIÁN GÉZA

Mély táskás szem, a fehérje egész megsárgult, vérekes, az arc beesett, sovány. Az öreg doktor ezt fogalmazta meg magában borotválkozás közben, hunyorgott az éles fényben, a tükörben visszatükröződött a rendelő vakító fehérsége. Összeszorult a szíve, mintha egy dobbanás kimaradt volna, eltűnődött, megint egy árnyat látott-e, vagy csak a szemhéja rebbent. Hiszen pont azért hozatta a rengeteg lámpát, hogy az árnyak, amik mind gyakrabban feltűntek, eltakarodjanak. Mindig estefelé jöttek, és susogtak, beszéltek hozzá a magányában, de lehet, hogy napközben csak nem vette észre őket, annyi dolga akadt. Egymásnak adták a kilincset az emberek, mindannyiuknak volt valami nyavalyája, isiász, vérnyomás, cukor, előregszik a falu vele együtt. Bal kezével elhúzta sovány tokáját, kiegyenesítette a ráncos bőrt, a jobbal hozzáértette a borotvát: még nem remeg a kezem, gondolta elégedetten. A hangos kopogástól összerezzent, apró vágást ejtett mégis, a vér frissen kiserkent, világos pirosan kígyózott le a nyakán: legalább folyik még, ennek is örülni kell, gondolta, ki lehet ez késő este?

A fiú, aki az ajtóban állt, ellenzőt formált a kezével, amikor benézett az ajtón a nagy fényességbe. Legalább tizenöt lámpa ontotta a fényt, minden sarokra, minden szegletre, bútorra, berendezésre világítottak, egyetlen árnyék sem volt, látszott, hogy nagy gonddal tervezték meg az egészet.

– Mi van, mit akarsz? – mordult az öreg a sötétbe.

– Vérzik – mondta a fiú, és másik kezét bizonytalanul mozgatta a nyaka előtt.

– Micsoda? – az orvos kezdte elveszteni a türelmét, és fázott is, tél volt, előző nap végig havazott, be akarta fejezni a borotválkozást és lefeküdni, reggel, mire felkel, nem lesz rá ideje, megint tele lesz a váró.

– Maga. Itt – a fiú erősebben hadonászott, mintha azt mutatná, hogyan fogja elvágni a saját torkát.

– Gyere be! – vetette oda az öreg, és visszament a melegbe, egy darab papírtörülőt szakított és rátapasztotta a sebre. – Csukd be az ajtót, kihűl a szoba.

– A Borihoz hívják, éppen vajúdik – a fiú egyik lábáról a másikra állt, csizmája alatt tócsa gyűlt az olvadó hóléből – de nem megy neki, a bába küldött.

Az öreg orvos közben visszatért a tükör elé és folytatni akarta a borotválkozást, megfeszítette a petyhüdt bőrt, mint az előbb, felemelte a borotvát, de amikor a fiú a Borit említette, keze megint csak megremegett, újabb vérpatakocska indult lefelé a leffegő redők közt. Érezte, hogy gyorsabban ver a szíve, meglódul, mint egy gyorsvonat, megszedült, és igen, úgy látta, mintha árnyak táncolnának a fal előtt: itt vagyunk, ragyogunk...

– Tűnjetek el – mormogta a tükörképe szemébe nézve, majd a fiúhoz szólt – mikor?

– Félórája jöttem el, ha ezt kérdezi. Mennünk kéne, sietni kell, azt mondták. – a fiú közönyösen állt, nézte a két kis vörös csermelyt, ahogy elágaznak a ráncok között, aztán összefolynak lassan a nyakon, mint két égő folyó, táplálják egymást, forrásuk a toka, erejüket a mélyben pumpáló szív szabályozza.

– Kocsival vagy? – reménykedés volt az orvos hangjában, de valójában nem gondolta, hogy ez a gyerek vezethet, túl fiatal még.

– Gyalog – mondta a fiú.

Lassan haladtak a csúszós földúton, az ég borult volt, se hold, se csillagok, a szél borzolta felettük a sötét felhőket. Az orvos a fiú karjába kapaszkodott, lihegve botladozott. Szeme könnyezett a hidegtől, nem látott tisztán, csak mint egy kaleidoszkópban, széttöredezett képek alkotta látomást, surranó árnyakat, az egyik a fülébe suttogott: siess, siess, jön az aratás. Megszorította kísérője karját, hogy az felszisszent, de nem mondott semmit, csak lépett ütemesen, vitte, vezette a doktort a tanya felé. A végén már hangosan zihált, fújtatott, mint egy mozdony, pára bodorodott a szájából, mintha a lelkét lehelné ki, szíve össze-vissza kalimpált, meg akart állni, de a fiú húzta magával: gyerünk, menni kell, mondogatta.

A vályogház, ahová megérkeztek, régi volt, sötét és nedves, füstszag áradt a vaskályhából, de meleg alig, régi nehéz bútorok reccsentek néha tiltakozásul az elmúlt idő ellen, a vajúdó nő egyre elhalóbb sikolyai mellett ez volt az egyetlen hang a szobában. Álltak az ajtóban, az orvos és a fiú, verték le magukról a havat, levették nehéz kabátjukat. Az öreg a fiú felé fordult: most maradj kint, nem kell bejőnnöd, mondta. A gyerek hálásan bólintott. Az orvos, miközben becsukta maga mögött az ajtót, ismerős hideg fuvaltatot érzett, és meglátta, hogy beosont mellette a Halál. Egyenesen a nőhöz ment, leült az ágy sarkára, ahol a feje volt, kifejezéstelen csonttekintetével visszánézett az öregre, mintha kihívná: na, melyikünk az

erősebb, gyere, küzdj meg velem még egyszer! Nem az első találkozásuk volt, a doktor hosszú praxisa alatt többször megjelent, vérre menő harcokat vívtak, birkóztak, tépték-vágták, mély sebeket ejtettek egymáson, de ember itt nem nyerhetett, kivétel nélkül elmentek a kiválasztottak.

– Őt nem adom, az anyját elvitted, de a Boriért már megharcoltam, és nem engedem a gyerekét sem – mormogta az öreg a fogai közt, és közelebb lépett az ágyhoz. A bába és a vajúdó nő anyósa semmit sem vettek észre, egyszerre magyarázták, mi történt eddig.

Az események felgyorsultak, az orvos határozott utasításokat adott, a bába és az asszony igyekeztek mindenben segíteni. Sürögtek az ágy körül, forró vizet hoztak, műszerek kerültek elő, fecskendő, csipesz, hüvelytágító, fertőtlenítő, hófehér lepedők véresedtek, megerősödtek a sikoltások, együtt tolták a farfekvéses gyermeket ki az anyából, homlokukon a hűvös ellenére izzadság gyöngyözött. A Halál egykedvűen ült a nő fejénél, hol a doktort, hol őt nézte, várakozott, ez volt a dolga, erénye a türelem, egy életen át képes várni mindenkire, ezt a pár percet kibírja. Az öreg rápillantott, talán a furcsa szög miatt, hogy csak félprofilból látta, tűnt neki úgy, mintha kaján mosoly lett volna csontarcán, ez végképp felzaklatta: fényt, sok fényt, lámpákat hozzanak, akkor eltűnik!, kiáltotta. A nők nem értették, minek kéne eltűnnie, de gyorsan egy lámpát állítottak az orvos mellé az ágy végéhez, felkapcsolták. A Halál árnyéka megnyúlt tőle és felért a plafonig.

– Erőlködsz, de most nem győzhetsz – az orvos magabiztos volt, mélyen felnyúlt, megfogta az újszülött fejét és lassan, de határozottan kifelé kezdte húzni.

– Megvagy, kislegény! – kiáltott fel, mikor a karjai közé csusszant a parányi magzat. – Fiú! – folytatta, és várta a jól ismert első lélegzetvételt követő felsírást, de mély, visszafojtott csend uralta a szobát. A gyermek kék volt, szeme csukva, mozdulatlan némán feküdt az orvos karjában. Az anya közben kimerülten hevert, fel sem fogta, mi történik körülötte. Valami fagyos hidegséget érzett maga mellett, amitől megrémült, de csillapította is a fájdalmait, furcsa könnyedség járta át, elaludt.

– Nem adom egyiket sem! – kiáltott az orvos, farkasszemet nézve a Halállal, aki továbbra is nyugodtan ült, kisujját sem mozdította, merev volt, mint egy szobor, hideg, mint a jég, lehelete fagyos, tekintete feneketlen mély kút.

Lemosták a csecsemőt forró vízzel és hófehér lepedőre fektették, mégsem lélegzett, szíve nem dobogott, szeme ki nem nyílt. Az öreg orvos két-két ujját keresztbe rakta az apró mellkason és szívmasszázst adott, minden ötödik nyomás után félig borotvált ajkát a gyerek feje fölé illesztette és belefújta a szájába, majd újra, és újra, már szédelgett az erőlködéstől, pedig szinte nem is használta az izmait, számolt, koncentrált, szeme előtt árnyak lebegtek, feje körül táncoltak, fülébe suttoztak: add fel, nem a te hibád. A Halál ekkor

megmozdult, és mutatóujjának kis mozdulatával megkarcolta az öreg szívet, mire az kihagyott pár ütemet. Az orvos összegörnyedt a kintól, de a szemébe nevetett: mindent megpróbálsz, de azért sem adom! Felpattant és elkapta Halál köpenyegét, megrázta, kifelé taszigálta a szobából, majd visszatért a kicsi mellé és folytatta az élesztést. A Halál félrehajtott fejjel figyelte, egész markával megszorította az öregember szívet, egyszer, kétszer, az öreg fetrengett a fájdalomtól, akkor elengedte. Még érezte jeges tapintását, mikor négy ujjával újakezdte a masszázst, öt ütem, levegő, öt ütem, levegő, öt ütem, levegő...

Az öregember ernyedten feküdt, kimeredt szemmel nézte a Halált, belül mosolygott, mert megérezte a kis szív első dobbanását: már csak egy levegő, és én nyertem, először a párbajunkban, megmarad az anya és a gyerek is, ujjongott. Öt ütem, levegő.... Mély... levegő...

A gyermek felsírt végre, mint egy sziréna, erősen, egészségesen, teli tüdőből, követelve az életet és mindent, ami ahhoz kell, kapálózva igyekezett megszabadulni a rá nehezedeő ősz fejtől. Végül a bába és az asszony lefejtették róla az öreg orvost, kiterítették a padlón, és zokogva örültek a gyermeki sivalkodásnak.

– Menjünk – mondta a Halál egykedvűen.

